

De restitutōe liber tertius

sententia. ait Greg. xi. q. iij. et
dis. xxxij. habuisse. In nullo
tū cāu ad obuiādū hmōi pi-
culis vel mal' d'z adultera vel
adult' q̄rere ab orsū vel mortē
puuli. xxij. q. iij. c. faciāt.

¶ Qñ debeat fieri restitutio
quod p̄tinet in se magnā dif-
ficulatem. Cap. viij.

Wantum

q ad octauū. s. qñ d'z fie-
ri restitutio. d' Tho.

ij. ij. q. lxxij. q. statiz. qz sicut ac-
cipe rem alienā est p̄ iusticiā
ita et retinere eaz. qz p hoc q
aliq̄s detinet rem alienā inui-
to dño ipedit eum ab vsu rei
sue. z sic facit ei iniuriā. Ma-
nifestū ē aut q nec p modicū
tps lz alicui ē pctō morari. sz
q̄libet tenet statim pctm̄ di-
mittere vel deferere. Un̄ d'z. q
si a facie colubri fuge peccatū
Et iō q̄libet tenet statim resti-
tuere vel dilatiōem petere ab
eo q̄ pōt vsu rei cōcedere. z
si q̄dē teneantur de incertis cū
illud eēt erogandum in plas-
causas cū p̄silio ecclie. si bu-
iūsmodi p̄sone hñtes restitu-
ere remaneāt ita paupes cū fi-
lijs z familia q̄ n̄ habeāt vñ
viuāt. fiat dicit Ray. vt dixi i
casu sili sup̄ in ti. de decimis

Ibi aut sic dicit. Si q̄s resti-
nuit decimas lōgo tpe. z nūc
veniat ad satisfactiōē z po-
stulat ituitu dei z ecclie. z qz
bz puā subam sibi remitti qd
accepit tpe p̄terito. cū alie op-
teret cū sua familia medicare.
q̄uis ecclia oēs decimas pos-
set petere. si viderit istū contri-
tum z p̄ces eius iniri verita-
ti. d'z ei tanq̄s paup̄i dimitte-
re vñ viuat. cū hoc eēt ei datu-
rus postea. xvi. q. i. c. qm̄. hec
Ray. qd̄ intelligēdū videt v/
bi dāt decie d̄ morte put ē de
iure cōi. Nā sec' vbi de more
n̄ dāt. vel valde diminute. vi-
dent excusari. De h̄ in plene
hēs in p̄ma pre. ti. i. Et d'z ibi
glo. Buil. q̄ illi q̄ resignāt in
manu penitentiarij q̄ h̄ n̄ fa-
cerēt nisi penitentiarij restitu-
erent eis p̄pte vel p̄ toto. qñ
nescit cui fienda est restitutio
q̄ n̄ credit eos eē in statu salu-
tis. Dicit etiā paulopost q̄ n̄
est necesse q̄ fiat hmōi restitu-
tio in manu penitentiarij. dñ
mō tñ sit pat' ad arbitriū ei'
vel alteri' boni viri satisface-
re. Dicit et q̄ in h̄ cān ep̄s q̄ ē
dispensator paup̄ez pōt dila-
tiōē dare vel partem dimit-
tere vel etiam totum si vide-
rit ei expedire ad necessariam

sustentationē illius tanq̄ ali
cuius a lteri⁹ paupis. ita tñ q̄
q̄nto vilius pōt gerat nego/
ciū illius cui faciēda est; resti/
tutio si p̄sona eius eēt nota.
vix exponendo illa q̄ eēt re/
stituēda in vsus tales q̄ ma/
gis ei possent p̄ficere q̄ ad de/
um. Hec ibi. Si tenet certis p̄/
sonis que nolūt dare dilatio/
nē; ad petitionē iporū ab/
q̄s dilacione satisfacere vel ce/
dere bonis. q̄ fur et raptor sp̄
est in mora. et iō sp̄ auget pec/
catū. ff. de p̄di. fur. l. in re fur/
ti. vbi lesi egentz fame pereūt
ne interueniēte paululū mo/
ra inueniri nō valeant q̄ redi/
manf. dis. v. Semp̄ em̄ ē vi/
tanda mora vbi ē piculū. dis.
xxvij. c. de syracusane. et h̄ eti/
am si oportet ipsum mendica/
re. Unde non dico habito re/
spectu ne egeat. Nam contra
hoc nota extra de vsuris ca.
cum tu. tamen Buil. addit. si
ne culpa potest accipere vite
necessaria. scz extreme Ray.
Moderate sibi vita retenta q̄
usq̄s plene sibi satisfaciat Do/
stien. fo sic dicit. Sed quid
si non im̄ineat tale piculuz
necessitatis et is q̄ tenet resti/
tuere non potest induci ad re/
stitut̄ionem statim faciēdas

puta q̄ discretus sacerdos p̄t
conscientiam suam infor̄ma/
re et eo q̄ intendit vtiliter ge/
rere negocium creditoris. Nā
si videt q̄ aliter non potest re/
cupare in p̄petuū. vel non ita
cito vel ita p̄mode pōt recep/
to iuramento vel alia sufficiē/
ti cautione si h̄re pōt dilatio/
nem p̄cedere. et sub hac p̄ditō/
ne si hec adimpleuerit in talē di/
em peccatorem absolueret. Et
sic creditor quod ei debet re/
cuperet. et peccator non rece/
dat a p̄sbytero despatus. hec
ille. S3 qd̄ in fine huius. s. s.
q̄ absoluat sub p̄ditione. S̄ri
um asserit Buil. dicens. q̄ ab/
solutio a peccatis nūq̄ debz
fieri sub conditōe. et ideo po/
test dici q̄ absoluat simpliciter
si est absoluendus. sed decla/
ret q̄ non valebit absolutio.
nisi adimpleat promissum.

Buil. Archidiaconus vero
sup ca. si res. xiiij. q. vi. qui q̄/
rit vtrum habenti restituere
debeat haberi respectus ne e/
geat. Et dicitur videtur q̄ sic. ff.
de reg. iur. l. in condēnari. ff. d̄
conces. bo. l. ij. Et sic nota per
Ber. de solu. c. od oardus. et
facit ad hoc qd̄ habet. xvi. q.
ij. quicunq̄. Sed Inno. p̄
no. in. c. cū tu. extra de vsuris

De restitutōe liber tertius

secus credit fm canones. vt
ibi notat Ala. Ber. 7 Hosti.
q̄ insoliduz tenent detētores
vsuraz 7 nō solū in q̄tū face
re p̄nt. q̄ Hostien. i sū. dicit q̄
q̄ h̄nt f̄stituire paulatī singu
lis mensibz soluat̄ creditoribz
si aliter non p̄nt sine magno
sui detrimento put poterūt l̄
p̄ponant se cum expoliatis.
q̄ si nullā p̄nt inuenire miaz
ap̄d eos absq̄ dilatiōe tūc te
nent̄ satisfacere vel bonis cre
dere. qz pctōz sp̄ ē in mora. ff.
de p̄di. fur. l. in re furtina. ex
tra de symo. c. cum in ecclia.
Multi tenēt dictū p̄cedens
tanq̄ equū. scz qz tenēt solue
re q̄tū p̄nt retēta sibi vite cō/
moda. ar. de cō. dis. v. c. disci/
pulos. extra de fur. c. si quis.
Sed archi. super. p̄. reddere.
eiusdē. c. ibi dicit qz statiz debz
reddere totū qd̄ p̄t. allegās
Tho. ij. ij. q. lxij. q̄ dicit qz sta
tim fienda ē restō. dictum tñ
Tho. p̄t dicit n̄ eē si sane in
telligat̄ vt ifra dicit̄. ¶ **S**z in
q̄dā sūma d̄f qz q̄ h̄nt restitue
re vsuras 7 male ablata 7 pro
ponūt firmē reddere 7 n̄ p̄nt
statiz. qz nolūt cū familia ege
re vel medicare. 7 tñ incipiūt
iuxta posse satisfacere vtz ta/
les p̄nt absolui 7 cōicari Rñ.

aut sciūt p̄sonas certas aut n̄
7 si sciūt ip̄i habētes male ab
lata. 7 ip̄i etiā q̄bz debent hu
iusmōdi nolūt tutū est qz de cō
scia eoz stent ad terminū ip̄o
rum 7 voluntatem. Si q̄o ta
les nesciūt dāna sibi datar re
uelatio possz eē piculosa illis
q̄ volūt restituere tūc nō ē re
uelandū illis. s; p̄sumēdū qd̄
p̄fessor cām illoz utilit̄ agat.
7 p̄fites intēdat 7 p̄mittat sa
tisfacere q̄ cito p̄t. qz hic hz
locū rati habitio d̄ bono 7 eq̄
7 tūc p̄fites absolui 7 cōicare
p̄t. qz est in via salut̄. Si fo
oīno nesciāt p̄sone q̄bz est re
stitutio fienda. tūc ē liber in
potestate plati vel discreti cō
fessoris dare 7 cōstituere ter
minū p̄fitei sic viderit neces
sitate 7 p̄tritiōez el̄ 7 volūta
tē p̄mptam restituendi. 7 ifra
istū terminū tal̄ p̄t absolui et
cōicari. Itē vbi maior ē p̄tri
tio ibi maior misericōdia 7 venia
est fienda 7 remissio. 7 qz tot̄
mūd̄ fere ē iuolūt̄ in rapis
sic p̄ posse tuo curre p̄ medi
um ne nimia securitas vel re
missio p̄ire faciat q̄s discreta
eq̄tas potat renocare. Itē sp̄
iuriās 7 spoliās vl̄ p̄plices
eoz debēt hūilr̄ postulare ve
niā ab eis q̄s offēderit ne illi

remaneat in rācorez malavo
luntate. Quid autē debeat fa/
cere vxor ⁊ familia raptoris
⁊ vsurarij ⁊ hmōi q̄ n̄ h̄nt ni
si d̄ obligat̄ s̄ r̄tōni. habes su
pra i ca. de rapina. §. xij. in fi.
¶ Nota q̄ Ray. ⁊ Hosti. cir/
ca istā materiā restōnis dicūt
Hoc notēt sacerdotēs ⁊ reti/
neāt q̄ fm̄ q̄ maior vel m̄ior
fuerit fraus vel dolus v̄l vio
lencia maior vel minor d̄z eē
discretio iudicantis. ⁊ fm̄ h̄ i
vsuris q̄ fiūt in depositis v̄l di
ctū ē sup̄ l. c. de vsura. q̄ oīno
sunt restituende. tñ q̄ minor
est ibi violentia q̄ in ceteris
poterit confessor etiam cū sci
tur p̄sona cui fienda ē restitū
tio magis moderare tps̄ resti
tuendi retēta sibi vite ⁊ moda
⁊ familie sue. Quidam circa
materiā istā dicūt ⁊ meo iu
dicio satis rōnabilr̄ q̄ in certis
casibz nō tenet̄ q̄s ad statū re/
stitūedū actualr̄. etiā si habz
modū aliquale ad restituēdū
⁊ ab eo cui tenet̄ inuenire nō
possit nec dilatiōez nec remis
siōem. sed subitā velit fieri si
bi restōne. qm̄ vicz ex restitū
tione statim vel statim restitu
endo seq̄ret̄ inde euident̄ vel
pbabile dānū spūale vel tpa/
lenotabile ip̄i⁹ restituens v̄l

alioz. qd̄ p̄ponderaret dāno
ei⁹ q̄ d̄z h̄re ex carētia illi⁹ rei
Pōt autē tale dānūz eē triplex
seu scādaliū notabile vel dam
nū. Periculū mortis. Infa/
mia ḡuis. Periculū notabile
mortal culpe. Rō autē hmōi ē
q̄ sez tal̄ restitūtio possit dif/
ferri. qz fm̄ Scotū creditor
q̄ d̄z habere magis d̄z velle ī
hmōi casibz v̄l maximū incō
modū seu dānū ei⁹ q̄ h̄z resti/
tuere euitet̄ in modica restitū
tōis dilatiōe q̄s suū modicuz
incōmodū vel damnū ex ca
rentia ad tps̄ suerei. Et si ob/
ijciatur q̄ restituere ē act⁹ ne
gatiui p̄cepti. qz r̄ducitur seu
explicat̄. p̄ hoc q̄ est non reti/
nere alienū. sed p̄ceptū negati
uū obligat̄ sp̄ ⁊ ad semp. Rū
detur fm̄ Sco. q̄ alienū in
iuste ⁊ inuito dño retinere sim
pliciter phibet̄. p̄pterea sēp ⁊
ad sēp isto mō necesse ē saluti
alienuz nō retinere. Sed qm̄
q̄s h̄z voluntatē ⁊ p̄positum
restituendi alienū p̄ tpe oportu
tuno ext̄ic tenet̄ domino rei
volēte. i. velle debēte. Tult̄ at̄
hoc dñs rei ⁊ si non actu eli
cito. tamen actu debito. et ho
nesto. quia velle debet q̄ qui
suum habet retineat quous
q̄ potuerit oportune. Et si

De restitutōe liber tertius

dicat. dñs rei ß agit iuste. 7 qz
nō vult qz p qñtūcūqz tēpus
suū retineat. Dñm fm Sco.
qz dño etiā inordinate volen
re statiz rehabere suū 7 p qñs
ß rectā rōnē nolente primuz
retinere suū. tūc tenens nō est
derentoz iniustus. nā 7 depo
sitū dz redditōne strictissima
reddi cū repetit. vt. L. depōsi
tū. l. fi. 7 tñ inuito dño volun
tate inordinate cum repetit.
vt cum eo malū faciat sibi vl
alteri p̄t retineri. Et Aug. dic
qz multa bona sūt p̄standa in
uitis. dum eoz potius vtili/
tati q̄ voluntati cōsulit. dist.
xl. v. c. 7 q̄ emendat. 7 exēpluz
ponit. xliij. q. iij. ca. ipa pie/
tas. de eo. s. q̄ ß voluntatē suā
extrahit ð domo ruitura. qd̄
laudabilr fit. ¶ Est ḡ vn^o ca/
sus cū imiet ex eius restitutō
ne subita piculū damni incō
pabiliter p̄ualentis dāno qd̄
inde hz creditor ex carētia rei
sue. puta cū ipse creditor ipu
gnaret bonū comune 7 hñdo
illam rē seu pecuniā quaz q̄s
de suo retinet magis posset i/
pugnare 7 p̄ualere ß bonum
cōe. Nā tūc fm Richar. i. iij
non tenet illud restituere illi
sed fideliter reseruare. vt resti
tuat sibi vel heredibus suis

qñ ß fieri poterit sine p̄iudi
cio boni cōis. vl d̄positare il
lud ordinando 7 puidēdo qz
tpe suo restituat. Idem vide
tur dñm cū q̄s malevteret re
sua rehabita. puta gladio ad
occidendū se vel alium vl hu
iustmōi. Idem videt dñm cū
ex subita restitutōe ille q̄ resti
tueret rem ablatam p̄ furtum
vel aliud viciū detegeret 7 in
de infamaret. cuz fama sit qd̄
notabilius suba r̄pali. vn̄ ḡui
us reputat p̄ctm̄ detractiōis
q̄s furti. ceter^o p̄bo fm Tho.
ij. ij. q. lxxij. 7. vi. q. i. deterio/
res. Cū ḡ q̄libet debeat pui
dere p̄servatōi fame sue. ar. xij
q. i. ca. nolo. pōt talis differre
restitutōem vsqz ad tps quo
non dēphendat in crimine 7
infamē si aliter puideri n̄ p̄t.
Idem dñm est cū id qd̄ debz
restitui non possit restitui nisi
faciendo magnas expensas
ad mittendū sibi. qz in remol
tis est creditor. Tunc em̄ qd̄
agendū ē habes sup̄ etiāz eo.
ti. c. iij. Et idem dñm qm̄ mu
lier hz filiū p̄ adulterium ne/
sciēte viro. vel supponit sibi
alienū p̄tū q̄ nutrit de bonis
viri. vel etiā heres dimittit vt
pp̄t^o fili^o. cum teneat mater
talit de omnibus que perci

pit talis fili⁹ bonis. s. putati-
 ui p^{is}. nō tū d; reuolare fac-
 tū qñ ex h⁹ sc̄qret vel seq̄ pba-
 bilr posset mors sua vel plis-
 talis. veletia notabil⁹ ifamia
 seu alia ḡuia sc̄adala s; Ray.
 z Jo. neapol. in quolibet. de
 quo habes sup̄ plene eo. li. ti.
 i. c. d̄ furto. vide ibi. Alius ca-
 sus qñ ex h̄mōi r̄stitutōe pos-
 set seq̄ mors sp̄ualis seu pctm̄
 mortale pbabilr in restitutōe
 vel familia eius. puta restitu-
 endo q̄ habet aliena ad tātaz
 venit paup̄tatem vel miseri-
 am q̄ n̄ p̄t vinere vel puidere
 filijs suis devictu z vestitu. et
 cū sint alic⁹ nobil⁹ p̄ditionis
 mendicare nimis erubescunt
 ab amicis ad sufficientiā nō
 inueniūt. laborare nesciūt vel
 nō p̄nt quia puuli vel infirmi
 z sic restituēdo exponit picu-
 lo ip̄e cū familia sua furandi.
 vel p̄stinēdi filias. vel despe-
 ratōis vbi retinendo qd̄ ha-
 bet alienū cū ip̄o z industria
 sua puideret parce sibi z fami-
 lie sue disponit ad satisfaciē-
 dum paulatim. Hoc sentire
 videt Sco. in. iij. Hen. in q̄
 libet. vi. q. xxiiij. Et idem vi-
 det dōm cum quis habet in-
 strumenta art̄s sue vñ ex labo-
 re suo gubernat se z suos z yē

dendo vel tradēdo ea vt resti-
 tuat suis creditorib; nō pote-
 rit laborare z inde lucrari. pu-
 ta libros q̄ ad iurispitos z me-
 dicos. ferramenta q̄ ad artifi-
 ces. Laborando aut̄ cū p̄dic-
 tis vltra sustentatiōez suā po-
 terit in futurū paulatim⁹ satis-
 facere. Nec credo esse s̄ h̄ qd̄
 dicit Tho. ij. q. lxxij. s. q̄ sta-
 tim restituendū ē alienū sim-
 pliciter. Nō em̄ ita amare s̄ba
 accipiēda sunt dicit lex s; ci-
 uilr. z in sacra scriptura statū
 d; fieri qd̄ in plūto tpe. vt p; z
 Malach. iij. Statim veniet
 ad tēplū zc. z p̄cipue cū ex cā
 ita vrgenti differtur vt dictū
 est. Potest etiam multipl̄ ca-
 pi in iure. z non solū pro po-
 tentia facti sed iuris z cōmo-
 ditatis. vt p̄ter. xxij. q. iij. ca-
 faciat in glo. Hec tū non sūt
 p̄dicanda ne pareatur via de-
 tentiōi alienoz ad qd̄ nimis
 psone sūt iclinate. s; cū maḡ
 discretiōe in psessioe z psiljs
 tractāda. z cū mltis circūstā-
 tijs psiderāda q̄ honestent fa-
 ctū. Ad hoc etiā facit qd̄ dic̄
 Johā. neapol. in qlibet. ix. q.
 xxij. z Rich. in. iij. z Pet. de
 palu. Item potenti restitue-
 re mala ablata statim q̄ritur.
 vtrum sufficiat relinquere in

De restitutōe liber tertius

testamento vel in instrumēto
q̄ heredes restituant. Rūdet
ad h̄ Jo. neapol. in. ix. q̄libet
q. xxij. q̄ hoc sufficit i duobz
casibz tm̄ q̄ Prim⁹ ē q̄n h̄ns
male ablata credit vere ⁊ pro
certo vl̄ q̄si p̄ certo. q̄ tal̄ retē
tētio n̄ sit p̄ volūtate d̄ni. tal̄
em̄ retentio n̄ ē iniuriosa vl̄ in
iusta. null⁹ em̄ patit̄ iusticiā
volens. vt d̄f. v. ethicorum

¶ Sc̄ds casus q̄n tal̄ retētio
rei aliene est p̄ volūtate d̄ni.
sz inordinata. puta cū n̄ red/
dit̄ gladi⁹ furioso cū repetit
ip̄m in furia. h̄ em̄ iuste sit. vt
xxij. q. ij. c. ne q̄s. Et sicut h̄ est
q̄n vult rē suā stati h̄re q̄m re
tinēs n̄ p̄t dare sine notabi/
li damno suo. ⁊ cōtra ille cu/
ius est p̄t sine dāno ⁊ incōmo
do carere ad tps. Extra istos
casus n̄ sufficit ad salutē nisi
statim restituat. Rō est. qz de
necessitate salutis ē vitare pec
catū mortale. sed nō solū au/
ferre alienū. sed etiā detentio
rei aliene extra p̄dictos casus
ē mortale. qz p̄ iusticiā qz cuz
faciat iniuriā p̄rio. ⁊ hoc cuz
p̄t restituere. Un̄ n̄ suffic̄ ad
salutē tali relinq̄re in instrum̄
to vel p̄ testam̄tuz q̄ heredes
restituāt. sed de necessitate sa/
lutis ē statim restituere si p̄t

Sz si ille cui⁹ ē res vl̄ cui ob
ligat n̄ p̄t illa re carere sine in/
cōmodo suo etiā ad tps oprz
q̄ restituat etiā cū maḡicō
modo suo. n̄ sufficeret dimit
tere p̄ testamētū. ¶ Tertius
casus excusans a restōe subi/
ta est. cū ex h̄ imineret piculū
mortis corporalis. Et nota s̄m
Richar. in. iij. d̄f. xv. q̄ si ille
q̄ dānū intulit hz aliqd̄ vltra
necessitatē sustentatiōis natu
re. q̄uis sibi necessariū ad vi
ctū s̄m decentiā sue p̄sone re
stituere tenet. Non em̄ licituz
est de alieno viuere cū secula/
ri honore. Si aut̄ nō hz nisi
necessaria ad sustentatiōz na/
ture tunc subdistinguedz ē.
quia aut̄ iste q̄ est passus dā/
nū nō indiget ad sustentatiōz
nature eo qd̄ ab eo ablatū ē. ⁊
ille q̄ abstulit p̄t retinere ⁊ re/
stituere nō tenetur. qz ex iure
nate licitus est vnicuiqz vsus
possessionis necessarie ad su/
stentatiōez nature. Extrema
em̄ necessitas facit omnia cō
munia. ff. ad. l. rodiam. de ia/
ctu. l. ij. §. cum in eadem. in re
xtu et glosa. Aut̄ indiget ad
sustentationem nature. eo q̄
ablatum est. ⁊ tunc subdistin
guo. quia aut̄ primus. id est
dominus ipsius rei indiget

ista re ad sustentatōz sue natura
 re pūsq̄ fuit necessaria ad su-
 stentationē nature illi⁹ q̄ ab-
 stulit. aut eodē tpe vterq̄ idi-
 gens fact⁹ ē ista re ad sustēta-
 tiōez sue nature. aut iste q̄ ab-
 stulit factus ē indigēs re ista
 ad sustentatiōez sue nature p̄
 usq̄ iste a q̄ ablata ē. Primo
 mō z secō pōt dici sine p̄iudi-
 cio q̄ iste q̄ abstulit rē istā te-
 neat restituere illi a quo abstu-
 lit. qz nunq̄ facta fuit res illi⁹
 q̄ eā abstulit. s; sp̄ remansit il-
 lius de iure. postq̄ sēm sum in
 statu in q̄ res mea necessaria ē
 mihi ad sustentatōem nature
 nō pōt fieri alteri⁹ me dīcē-
 te. Si tertio mō. tūc ille q̄ ab-
 stulit restituere nō tenet quia
 ab isto tpe q̄ facta est necessa-
 ria sibi acq̄sītū fuit ius in illa
 re illi qui abstulit. Et iō quā-
 vis damnū passus ventat po-
 stea ad statū in q̄ res sibi abla-
 ta eēt sibi necessaria ad susten-
 tatiōem nature. n̄ ppe h̄ habz
 maius ius i ista re q̄ iste q̄ eā
 abstulit. nisi iste qui eam ab-
 stulit deuenisset ad statum in
 quo amplius res ista non eēt
 sibi necessaria ad sustentatiōz
 nature. Idem p̄ totum. Per.
 de pak. in. iij. z Sco. Ex p̄di-
 ctis hoz patet q̄ tales q̄ h̄nt

restituere z si retineāt sibi qd̄/
 am mō necessaria ad sustenta-
 tiōez sui z familie ad vitādūz
 multa picula anie z corpis q̄
 h̄silt sedq̄ possent bonis suis
 cedēdo z oib⁹ se expoliādo p̄
 restōefiēda. qd̄ forte tutius
 esset restituere z in deo cōfide-
 re. etiaz si opteret mendicare
 fm̄ Ray. Ad h̄ nō vidēt tene-
 ri d̄ necessitate salutis. tū n̄ de-
 bent tales laute viuere z pō-
 pose vesti cū familijs. z fili-
 as suas cū magnis dōtib; nu-
 ptui tradere. sicut si nō essent
 obligati restōni. sed pce vine-
 re z puas dotes tradere. Et si
 n̄ pnt nobili vl̄ mercatori nu-
 ptui dare debēt artifici et ple-
 beio tradere. z alia supflua re
 secare. Luz multa ḡ prudētia
 h̄ negociū agendū ē. cum ef-
 ficaciter vidēt facere qd̄ pnt
 ad restituendū zin alijs se bñ
 h̄re. z cuz timore dei credo q̄
 pnt absolui z cōicare Qui at
 z de eo qd̄ pnt sp̄ p̄rafināt z
 annuatiz repiunt p̄mittere cō-
 fessoribus restitutionem face-
 re. z postea non faciunt nō vi-
 dentur absoluedi nisi prius
 faciant vel disponant effica-
 citer negocium vt habeat ere-
 cutionē. z mltō min⁹ ei p̄mit-
 ti debz cōio sumi. q̄ tuz dico

De restitutōe liber tertius

spectat ad p̄siliū p̄fessor. Nā
q̄tū ad sacerdotē q̄ h̄z cōica/
re cū ille se ī manifesto ad h̄ i/
gerit. q̄d iur̄s habes in ec̄ia p̄
teri. eo. ¶ De vsur̄ r̄ijs āt ma
nifestis quō sit agēdū cū eis ī
restitutōe z collatōe sacramē/
toz. habes. s̄. eo. c. de vsuris.
Possent etiā tales petere re/
missionē a creditoribz quā si
sine fraudēz sp̄ōte obtinēt nō
īp̄is ampli⁹ obligant. nec eti
am pauperibz illa remissa eis
dare tenent. Nō tñ decēs eēt
vt dices a paup̄e z indigēs
parū a multū indigente pete
ret remissōem. ¶ Querit̄ vtz
ēps elapsis tribus vl. iij. xxx
vel. xl. annis possit agere p̄ he
redes vel possessores bonorū
q̄ndam illius q̄ in testamen/
to reliq̄t mille libras soluen/
das nomine vsurarū incerta
rū. cū de extorsione dictaz v/
surarū nō appareat nisi p̄ cō/
fessōz dicti testatoris. Rñdz
Lau. p̄? Fede. q̄ cuz actio q̄
cōpetit ex testamēto vl̄ cōdi/
tio q̄ p̄petit ep̄o p̄. l. nulli. L.
de ep̄i. z cle. sit p̄sonalis z spa
tio. xxx. ānoz claudat p̄ p̄ns
L. de p̄scrip. xxx. vel. xl. anno
rū. iō p̄ heredes bōa fide pos
sidentes. q̄ sp̄ p̄sumit nō com
petit actio ad dictas mille li

bras. nisi pbaret heredē malā
fidē habuisse z sciuisse vicinū
z crimen defuncti. q̄ cāu d̄z i/
telligi. ca. tua nos. cum si. Et
idē si d̄ extorsione appareat p̄
aliud q̄s p̄ testamentū. Quo
aūt ad possessores bonoz in
q̄s p̄ testatorē vel eius heredē
bona sūt alienata. nō ē aliq̄s
dub iū si possederūt spacio. p̄
annoz. qz actō p̄sonalis non
p̄petit p̄ successorē singula
rē. vt. l. i. s̄. heres. ff. ad trebel.
Nec obstant p̄mo dicta. l. q̄
actōnes ep̄o p̄petentes durāt
xl. annis. qz intelligit̄ h̄ de ac/
tionibz p̄petentibz ep̄atui vel
ecclesijs collegiatis. sed h̄c n̄
p̄petit actio ep̄o vt ep̄o. sed vt
iconomo z admistratori ho/
norum pauperum. ¶ Querit̄
tur quid si p̄missō generali
edicto q̄ quicunqz dederit v/
surarum noīe aliquid tali ve/
niat infra tot dies zc. Si ne
mo veniat. nec etiam aliquaf
vsuras certas vsurarius assi/
gnauerit infra terminum sibi
ad id statutū lataqz est senten
tia p̄ ep̄um declarās illas esse
certas. vtrū vsurarius sit tu/
tus si postea appareant p̄so/
ne certe quibus est restitutio
fiēda. Federic⁹ d̄ senis sentit
q̄ sic. etiam quo ad illos qui

tunc erant extra dyocesim. factetur tñ q talibz ppetit remediū ptra ep̄m vel paupes. sed cogita dicit Lau. an sit verū z priūm practica qñ nō ē de terminatū q oīa veniant sub noīe incertoz. hoc est qñ non sit taxatio vere. z fm quantitatē ad quā ascendūt. sed minor. z fm q inter eos quētuz est z de h iudici p cui? snia a/lio nō dato p̄sumitur q stat legitime. An at talis practica sit iuri s̄sona tuispe vide. P̄d̄o pri tñ sūt ep̄i ad eius obseruatōes. qz p seip̄is incerta ibursant. nec ad illoz volunt restitutionē venire vel teneri. s̄ sit certa taxatio fm p̄uentionez fm q mort̄ est. que tñ an possit de iur̄ fieri videndum est. Querit etiam Archid̄. q si q̄s decedens relinq̄t sibi heredem ex testamento vel ab intestato. z ordinauit qñdaz executorē tñ ad emendā suozuz forfactoz q̄ decedens temp̄e mortis sue creditoribz tenebatur. z iā termini solutiōis fluxerant. Dicit r̄ndendo q iste executor debita hmōi soluere teneat. z p̄t pueniri. qz elapsis terminis solutiōis cepit iniuriari creditoribz in nō soluendo defunct̄. Ex p̄cepto autem

dñi ē solutiō faciēda. ar. xi. q. i. c. maguū. xxiij. q. vi. ca. tribu tū. qz peccat in termino nō soluēdo. tū qz frangit p̄missum extra de pact̄. ca. i. et. ij. tū q̄a illo elapso inuito dñō detinet alienū. ff. de excep. doli. l. ij. §. circa. z hoc tenent q̄dam. s̄. vt noīe forfactoz hoc cāu veniant debita qz terminus solutiōis tpe mortis elapsus erat z p̄ illis agi posset. Sec̄ de debitis qz termi? n̄ aduenerat Et ita notat spe. in Rubri. q̄/ liter scripta i iudicio p̄ferri. §. nūc h̄o. ¶ De eo h̄o demū cui datū ē aliqd p̄ errorē dic̄ Jo. de rip̄. in tractatu de p̄ctibus qz in tali datiōe aut est error p̄ sone vel fortune. vel alteri? cōditōis apposite Si p̄mo mō puta intēdo dare petro z do martino. tunc martinus teneatur acceptum restituere v̄l dāti vel illi cui intendebat dare. ar. xxix. q. i. §. i. Si vero error fortune. puta intendo tibi dare vt pauperi et tu es diues. dicitur qz sic acceptum teneatur restituere danti vel alicui pauperi. nisi recipiens interrim effectus fuisset pauper. ¶ Si vero sit error alicuius alterius conditionis. Puta si ego credo te esse sanctum.

De restitutōe liber tertius

cū tu n̄ sis. 7 iō dono tibi vel credo te celebraturū missas. iō do tibi. d̄z q̄ si receptori cōstat de p̄cisa int̄tōe dāt̄. s. qz al̄s n̄ daret nisi ista p̄ditio s̄b esset. talis error obligat ad restituendū receptū. aut ad sufficienter supplendum p̄ se v̄l aliū int̄tōem dāt̄. q̄rū rō ē qz cū res in istuz nō transeat. nisi eo mō q̄ vult dans trāsser re si nō existat p̄ditio in ipsuz res non trāssert. Alij aut̄ dicunt q̄ ad talē restitutōez talis error non obligat. nisi ip̄a p̄ditio circa quaz errat eēt cā mortua 7 final talis dātōis. q̄b p̄bāt p̄ sile. Do tibi libras cētū. qz credo te eē amicū meuz. dato q̄ accipiēs n̄ sit amicus me⁹. n̄ obligat ad restitutōez. Si aut̄ amicitia sit cā p̄p̄t quā do tibi cētū libras. s. si sis amicus meus. 7 nisi amicus fueris obligaris ad restitutōez. Ex his p̄z q̄ q̄stor̄ el̄ sc̄ti ant̄bonij vel aliij q̄cunq̄ nullo mō p̄nt sibi retinere ea q̄ illis paup̄ibz vel loc̄s p̄ q̄b p̄t̄ dant̄. qz h̄ ē error p̄sone. Clericū qz null⁹ tenet p̄p̄rijs stipēdijs militare. ne causas alioz agere ad suas expensas dico q̄ tales p̄nt vivere sup̄ q̄ stus q̄s faciūt. 7 p̄t eis mo-

deratū salariū dari. Decille. Illa s̄o que dant̄ eis ex mendacijs eoz q̄stor̄. v̄ic̄z qz asserūt q̄ dicēt multe misse p̄ dāt̄ibz. v̄l habebūt talē indulgētiā. vel absoluent̄ avot̄is eoz vel a casibz reservatis. vel q̄b fient lectisternia in hospitali debmōi. p̄ q̄b illi dāt̄ al̄s nō daturi. cū nec talia fiunt v̄l vera sūt. totū ē rapina. 7 restitui d̄nt dantibz ea. vel paup̄ibus erogari. ar. xiiij. q. v. c. nō sane

*Finit libellus de restituti
onibz fratris Antonini archi
episcopi Florentini. in q̄ dis
fusa tractat̄ de hac materia.*